

LÉKAŘEM MEZI POUŠTÍ A MINAMI

A portrait of Kristina Höschlová, a woman with long, wavy brown hair, smiling warmly. She is wearing a white short-sleeved top with a blue grid pattern and a necklace with a circular pendant. The background is a textured wall with a red upper section and a yellowish lower section.

**KRISTINA
HÖSCHLOVÁ**

Osobní svědectví lékařky bez hranic

Lékařem mezi pouští a minami

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

The logo for C P R E S S features a red circle with a white 'C' inside, followed by the letters 'P R E S S' in a bold, black, sans-serif font. A red horizontal line is positioned below the letters.

Kristina Höschlová

Lékařem mezi pouští a minami – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

The logo for Albatros Media consists of a solid black triangle pointing to the right, positioned above the text 'ALBATROS MEDIA' in a bold, black, sans-serif font.
ALBATROS MEDIA

© Kristina Höschlová, 2021

ISBN tištěné verze 978-80-264-3560-0

ISBN e-knihy 978-80-264-3579-2 (1. zveřejnění, 2021) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-264-3580-8 (1. zveřejnění, 2021) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-264-3578-5 (1. zveřejnění, 2021) (ePDF)

Lékařem mezi pouští a minami

KRISTINA HÖSCHLOVÁ

Národní park Sakran, irácký Kurdistan

Obsah

PŘEDMLUVA	8
DÍL I: AFGHÁNISTÁN	II
PROMO	
TŘI VIDINY	
I. ŠARBAT GULA, „AFGHÁNSKÁ DÍVKA“	13
II. BĚŽKY	14
III. PASAČKA KOZ	14
KAPITOLA 1 ZEMĚ TISÍCE PLANOUČÍCH SLUNCÍ	17
KAPITOLA 2 KUNDÚZ	19
KAPITOLA 3 KŘEST OHNĚM	23
KAPITOLA 4 O JÁNOŠÍCÍCH A VOUSÁČÍCH	28
KAPITOLA 5 JAK SI TU ŽIJEME	33
KAPITOLA 6 PŘÍBĚHY Z OPERAČNÍHO SÁLU	42
KAPITOLA 7 SILVESTR PO AFGHÁNSKU	47
KAPITOLA 8 JEDNOSMĚRNÁ LETENKA?	56
KAPITOLA 9 DĚTSKÉ PŘÍBĚHY	62
KAPITOLA 10 NOČNÍ PARTY NA OPERAČNÍCH SÁLECH	68
KAPITOLA 11 „24 HODIN“	73
KAPITOLA 12 POHLEDNICE Z KÁBULU	85
KAPITOLA 13 EPILOG	88
KAPITOLA 14	

DÍL 2: KURDISTÁN	93
KAPITOLA 1 ERBÍL	94
KAPITOLA 2 NEMOCNICE	98
KAPITOLA 3 VEČER U CITADELY	105
KAPITOLA 4 DOBRODRUŽSTVÍ NA OPERAČNÍM SÁLE	107
KAPITOLA 5 ADIDAS TRENÉR	111
KAPITOLA 6 IDRÍS	113
KAPITOLA 7 KURDISTÁN, RŮŽE UPROSTŘED POUŠTĚ	118
DÍL 3: JEMEN	123
ÚVOD VŮNI JEMENU PŘINESL HIMÁLAJSKÝ VÍTR	124
KAPITOLA 1 DO JEMENU JE CESTA DLOUHÁ	127
KAPITOLA 2 VÁNOČNÍ STROMEČKY A MIMINA MEZI PISTOLNÍKY	137
KAPITOLA 3 „BABY-BOMB HOSPITAL“	144
KAPITOLA 4 NOVÝ ROK V MOKCE	148
KAPITOLA 5 ZPĚT KE KOŘENŮM MEDICÍNY	154
KAPITOLA 6 MINOU OSEKANÍ PASTEVCÍ	163
KAPITOLA 7 TRAGICKÉ PŘÍBĚHY MÝCH KOLEGŮ	170
KAPITOLA 8 ZASTŘENÉ OČI NAŠICH PACIENTŮ	177
KAPITOLA 9 BOMBOVÝ ÚTOK V CENTRU MOKKY	185
KAPITOLA 10 VDĚK	192
KAPITOLA 11 I Z JEMENU JE CESTA DLOUHÁ	197
DOSLOV	202

PŘEDMLUVA

V této knížce se s vámi dělím o příběhy z koutů světa, o nichž by se mi sotva kdy snilo, že se tam podívám. Díky lékařské profesi jsem měla neobyčejné štěstí nahlédnout do příběhů lidí v místech, kde občas máte pocit, že Země se otáčí v protisměru.

Popisuji příběhy a své vnímání světa. Sdílím s vámi i to, co jsem se z nich naučila nebo se toužím ještě naučit.

Příběhy přinášejí svědectví samy o sobě. Mé reflexe pak přinášejí jeden z více možných úhlů pohledu. Je pravděpodobné, že někteří čtenáři se s mým vnímáním světa neztotožní, můj pohled je možná příliš optimistický a jeho filtr někdy příliš do růžova zbarvený. V mých komentářích se nemůže neodrážet povaha, která mi byla dána a díky níž jsem si pravděpodobně zvolila práci, jakou dělám. Protože kdybych se dívala na tyto příběhy filtrem temných barev, asi bych se nemohla do válečných nemocnic znovu ráda vracet.

Zažila jsem svět plný emočních kontrastů,
kde krutost se mísí se srdečností,
krvelačnost se štědrostí a beznadějí
s neoblomnou vnitřní radostí. V zemi
zabijáků prodchnuté netečnou beznadějí
jsem potkala lidi s velkým srdcem, od
nichž jsem se učila trpělivosti, úctě
a velkorysosti.

Takový je svět. Všechny tyto emoce v sobě máme, záleží jen, který z těch plamínek v nás okolnosti – nebo spíše naše vlastní mysl – zažehnou.

Právě na misích jsem pochopila, že vnější okolnosti mají na to, co prožíváme a jak si vytváříme pocit štěstí, daleko menší vliv, než si myslíme.

Je především na nás samotných, které z těchto plamínek svých emocí budeme dál živit a které hasit.

DÍL 1

andante

AFGHÁNISTÁN

Promo

Afghánistán, Kundúz, prosinec 2013

Holčička je droboučká, má sotva deset kilogramů, na lehátku ji přivážejí na operační sál. Mdle pootvírá tmavé oči, které jediné v její bledé tváři dávají naději na život. Pak se znovu propadá do morfinem umocněného kómatu.

Poodhalím přikrývku a na břiše vidím krví prosáklé obvazy, které zakrývají prostřelenou díru.

Chirurg je připraven. Přidávám narkotika a holčičku napojuji na umělé dýchání. Srdeční akce se stále zpomaluje. Krevní tlak je neměřitelný. Do žíly napojuji krevní transfuzi. Srdíčko přestává bít. Resuscitujeme. Masírujeme hrudníček, ředíme adrenalin a chirurg se mezitím snaží najít v břiše zdroj krváčení. Je to mezenterická tepna, co zásobí střeva. Chirurg ji zasvorkuje a odsává několik set mililitrů krve. U takové holčičky je to dost na vykrváčení. Lejeme do ní krev, uměle ventilujeme kyslík a resuscitujeme. Nic. Plíce dýchají, srdce nebije. Ani dalších čtyřicet minut nic. Prostě zemřela, vykrvácela...

Tatínek dítěte zprávu přijímá chladnokrevně a bez emocí, se slovy „Inš Alláh!“ sklopí zrak a pomalu odchází.

Vracím se kundúzkými ulicemi, jejichž slunce zastírá odpolední opar – tak jako je mé vnímání slunečného dne zastřeno uplynulým zážitkem.

Muezzin z mešity vytrubuje dneska už asi čtvrté modlení a já koukám na jásající holčičky, co si venku hrají, a říkám si: „Tak, která z vás bude další...?“

Tři vidiny

I. ŠARBAT GULA, „AFGHÁNSKÁ DÍVKÁ“

Podzim 1985, Praha

Můj dědeček odebíral časopis National Geographic. Štosoval si ty žluté knížečky na zemi pod policí. Vždy když jsme byli u babičky a dědy na návštěvě, oběd byl dojeden, dospělí si u kávy povídali a nás to už u stolu dávno nebavilo, ráda jsem si zalézala pod tu polici a zanořila se do prohlížení naštosovaných časopisů plných krásných exotických fotografií.

Aniž bych tehdy tušila, jak moc tato fotografie proslaví jejího autora Steva McCurryho i časopis sám, i já jsem při prvním pohledu do těch pronikavých zelenomodrých očí afghánského děvčete zůstala uhranutá.

Afghánistán. Co to je za zemi, kde to zelenooké děvče žije?

Má otrhaný šátek a zaprášený obličej, asi to bude pasačka ovcí. Jak asi zní hudba v této zemi? Jistě tak cizokrajně jako název země samé.

Zavírám oči a mé smyšlené příběhy mají nový námět. Afghánistán. Představuji si, jak v té zemi vyrůstám jako pasačka ovcí a s touto zelenookou holkou se kamarádím.

Fotografii si vystřihuji a lepím dovnitř pouzdra na housle.

Šarbat Gula

II. BĚŽKY

Zima 1992, Podještědí

Pole zavátá sněhem, sníh vane vzduchem, bíle bílo je, zima vládne krajinou. Bílé netknuté pole a uprostřed malá postavička, razí si krok za krokem cestu závějemi. V pletených rukavicích svírá bambusové hůlky s koženými řemínky, hlavu schovanou ve vlněném šátku a na nohou dlouhé dřevěné běžky.

Děvčátko si razí cestu závějemi i vánicí a na konci pole dojde k plotu, který vyčnívá jen kousek nad sněhovou pokrývkou. Zvedne jednu lyži a přehodí ji přes plůtek. Pak zvedne i tu druhou, ta se ale zaklesne a ne a ne ji přehodit. Na lyži je nápis „Kandahár“.

Od té doby, co jsem se dozvěděla, že ten zajímavě znějící název je i jménem jednoho afghánského města, do svých dřevěných lyží jsem se zamilovala a neřekla jim jinak než „afghánské“.

Tyto dřevěné běžky po dědečkovi se tak pro mě staly dalším pojítkem k zemi, která se nepřestávala objevovat v mých dětských představách.

III. PASAČKA KOZ

Srpen 2001, kozí farma, Verbier – Médières, Švýcarsko

Toto léto pracuji na kozí farmě ve Švýcarsku. Čtvrtý ročník medicíny jsem skončila už v květnu, tak mám před sebou čtyři měsíce prázdnin. Stopem jsem projela Evropou a druhý den se vylodila ve slunecem zalité horské vesnici Verbier.

Francouzsky umím sotva pozdravit, musím se ale velmi rychle učit, jinak tu nebudu moci zůstat.

Na farmě přesouváme kozy z pastviny na pastvinu, stavíme jim plůtky, sušíme seno a jezdíme na horské pastvy kozy dojit. Také s farmářkou vyrábím sýry a občas ji doprovázím na trh.

Někdy se stává, že turisté se staví pro sýr přímo na farmě.

Je teplý letní podvečer, farmáři už odešli z práce domů a já ještě poklízím slámu a vychutnávám příchod klidu s koncem dne. Před farmou zastaví nablýskaný chevrolet. Dvířka se pootevřou a na zem nejistě vykročí kožený střepeček na podpatku, doprovázený chrastěním náramků a závanem nos trhající voňavky.

Paní s velkými černými brýlemi, napůl skrývajícimi přemodelovaný obličej věčné krasavice, opatrně udělá dalších pár kroků k farmě a zatím se zdá být ujistěna, že v případě nenadálého nebezpečí má únikovou cestu volnou.

Mé bosé nohy, pleť tmavá opálením i špínou, seno ve vlasech i potrhaná bavlněná košile očividně u paní posilují pocit, že se právě ocitla na dobrodružné výpravě. Když mi podává pětifrankovou minci proti balíčku sýrů, nataženou rukou co nejvíce protahujíc vzdálenost

Práce na kozí farmě ve Švýcarsku, 2001

mezi námi, sebere odvalu ke konverzaci: „Máte takový exotický přízvuk. Odkud jste?“

Ta paní mě baví, exotická totiž připadá i ona mně. Aniž bych o tom měla čas zapřemýšlet, bezděčně ze mě vypadne: „Z daleka, z daleka. Z Afghánistánu.“ „Jéje, taková mizérie. Já vím, máte tam těžký život,“ povídá paní a vystrašeně couvá do bezpečné zóny nablýskaného automobilu.

Chevrolet rychle odjíždí a já si teprve teď uvědomuji, jak je možné, že mě napadl zrovna Afghánistán, když jsem chtěla milé paní zpestřit napínavou výpravu. Odkud se asi znovu vynořily mé dávné představy o Afghánistánu, pasačce ovcí a koz a kamarádství s holkou se zelenomodrýma očima?

Jako dítě jsem si snila bohaté sny, jejichž hranice se občas blížily setření s reálným světem. Odkud se ty sny a představy braly? Proč jsem se viděla spíš jako afghánská pasačka než jako americká hvězda Hollywoodu? Předznamenala jsem si už tehdy těmito představami, že v Afghánistánu budu jednou nějakou dobu pobývat? Byly to indicie, po jejichž stopách jsem se ke své stávající misi dostala?

Kdo ví a je to asi jedno.

Jisté je, že teď v té zemi jsem a hltám každý okamžik, který tu mohu prožít. Protože vím, že se takové cenné chvíle jen tak nebudou opakovat...

Kapitola 1

ZEMĚ TISÍCE PLANOUČÍCH SLUNCÍ

Kábul, 17. prosince 2013

Afghánistán, „země tisíce planoucích sluncí“, jak ji nazval Khaled Hosseini v titulu jedné ze svých knih.

To slunce je opravdu planoucí. S osmihodinovým zpožděním přistáváme před pátou hodinou, zrovna když se ten řeřavý kotouč, rozžhavený přízemním prachem a kouřem, blíží k obzoru.

Shora vypadá Kábul jako mrtvé město. Jen hnědošedý písek a vůkol syré hory.

V kanceláři Lékařů bez hranic (neboli MSF z francouzského Médecins Sans Frontières) jsme jakožto čtyři noví příchozí přivzání

Přistání v Kábulu

k setkání s HOM. HOM je jedna z mnoha zkratek, které se v této organizaci používají. Čert aby se v tom vyznal. HOM je tedy Head of Mission, což je něco jako ředitel Lékařů bez hranic pro Afghánistán. Tento distingovaný mladý Belgičan nás nad mapou velice trpělivě zasvěcuje do vojensko-politické situace, čímž získávám pocit, že jí rozumím ještě mnohem méně než kdykoliv předtím.

Večer jdeme na pizzu. Ulice jsou temné, nebýt mačkajících se zaprášených aut, město vypadá jako mrtvé i zevnitř.

Do hospody se jde přes filtr. Nejdřív chlapík s kvérem, „Salám alejkum,“ pak děda, co nám prohlíží tašky, pak další drsňák za valem z pytlů a ten nás pak vede přes dva dvory jakýmsi tajnými pěšinkami až do nádherně vytopené restaurace, kde sedí cizinky bez šátků, hraje tam americký pop a servírují se foie gras...

Venku je měsíc den po úplňku, je ledový jako noc a zastřený šedým prachem.

Zítří brzy ráno letíme speciálem Červeného kříže do severní provincie Kundúz, kde mě čeká měsíc práce...

Kapitola 2

KUNDÚZ

Kundúz, 18. prosince 2013

Protože Lékaři bez hranic působí většinou v konflikty ohrožených oblastech, mají díky dlouholetým zkušenostem vcelku propracovaný systém, jak tam léčit a přitom se vyvarovat nějaké nepříjemné újmy.

Strategie spočívá v maximálním přizpůsobení se místním zvykům, implementaci místních obyvatel do činnosti organizace, totální neutralitě a dostatečné flexibilitě a toleranci v jednání s lokálními hnutími a institucemi.

Proto jsem byla už mnoho týdnů před misí intenzivně instruována, jak se této strategii účastnit.

Všechny ženy se halíme do šátků (furt mi padá) a přes volné kalhoty máme nosit tuniky, což zatím řeším šátkem omotaným kolem zadku. Nikdy nikomu nepodat ruku, nekoukat moc do očí, jíst pravou rukou, dál nás nikdo nesmí vidět chechtat se, kouřit, pít, smrkat, prdět a vydávat jiné neartikulované tělesné zvuky. V autech je také přísný zasedací pořádek: ženy a muži zvlášť, ideálně ve dvou různých vozidlech.

S tím pohybem žen po ulicích je to fakt zajímavé. Během půlhodinové cesty na kábulské letiště jsem napočítala pouze dvě. Jinak to tu vypadá jako země mužů.

Jízvy války jsou všudypřítomné, každý desátý je tu zmrzačený, všude pískové valy, chlapíci s kvéry, vojenské vrtulníky.

Baví mě nálepka s přeškrtnutým samopalem, kterou máme na autech organizace Lékařů bez hranic. Jako že „pozor, na nás nestřílet“ nebo snad „nebojte, já nemám kalašnikova“? Fakt vtipné.

Té nálepky jsem si všimla i v letadle Červeného kříže, kterým jsme přeletěli na sever. Pilotovala ho mladá Jihoafričanka. Celkem frajerka. Bez radionavigace odvážně vzlouzla pod duchnu inverze, která dřepí nad Kundúzem.

Název města, které leží na strategické severojižní spojnici dvou metropolí, afghánského Kábulu a tádžického Dušanbe, nemá se sprostým slovem nic společného. Slovo Kundúz je odvozeno od perského označení „stará pevnost“. Už ve třetím století se na území současného města nacházela slavná Drapsaka, centrum buddhistického učení, a o jeden a půl tisíciletí později byl Kundúz znám jako součást uzbecko-tádžického chanátu. Ačkoliv dvacáté první století přítklo městu symbol neutuchajících bojů, ještě ve století minulém byl Kundúz jednou z nejbohatších provincií Afghánistánu, a to zejména díky bavlně, obilí, rýži a prosu.

Pokud jsem kdy navštívila historicky zajímavá místa, často jsem si kladla otázku, **co ta místa učinilo tak přitažlivými**, že světové dějiny je jizvily, kráslily a nenechaly bez povšimnutí napříč tisíciletími. Strategická geografická poloha? Klima? Vždyť z dlouhodobého hlediska jsou obě tyto indicie pomíjivé.

A proto si říkám, dalo se bouřlivým osudům
předejít, nebo je to nevyhnutelný punc,
kterým byla některá místa na Zemi provždy
obdařena?

Seznámení s guesthousem neboli domem, kde bydlíme, vypadá následovně: „Tady je jeden bunkr, tady druhý. A tady máme zásoby jídla na dvacet dní pro případ uvěznění.“ Dál následuje řetězec instrukcí, co dělat, když na nás někdo bude střílet. Afghánský učitel Purdel (ano, je tam „u“) je prý zástupce FCo. Na můj nechápavý dotaz mi je objasněno, že FCo je Field Coordinator neboli vedoucí mise v Kundúzu. Tak tento pán Purdel mi teď dělá nutnou vstupní přednášku, kterou nejdříve zeširoka otevírá pojetím o jeho veleúspěšné